

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง การกำหนดทางเลือกกลยุทธ์ในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของ เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

3.1 ขอบเขตในการวิจัย

3.1.1 ขอบเขตด้านแนวคิดทฤษฎี

ในการศึกษานี้มุ่งศึกษาการกำหนดทางเลือกกลยุทธ์ ในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด เป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ในการดำเนินงาน จึงมีขอบเขตด้านแนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเฉพาะในประเทศไทย

3.1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะการกำหนดทางเลือกกลยุทธ์ในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของ เทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้สำหรับศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรหน่วยบริหารและหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้แก่ ข้าราชการฝ่ายการเมือง และข้าราชการประจำสายงานผู้บริหาร จำนวน 8 คน รวมทั้งข้าราชการประจำ ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการส่วนท้องถิ่นและพนักงานจ้าง จำนวน 12 คน รวม 20 คน จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร จำนวน 3 ส่วนราชการ ได้แก่ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองการศึกษา และกองสวัสดิการสังคม

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาจากประชากรทั้งหมด

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากผลการดำเนินงานของส่วนราชการในสังกัดเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ และภารกิจในการพัฒนาส่งเสริมผู้สูงอายุของเทศบาล แผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เอกสารสรุปผลการดำเนินงานประจำปีของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เอกสารสรุปผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการบริการสาธารณะขั้นต่ำของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ประจำปี 2551 หนังสืองานวิจัยที่มีผู้ศึกษามาแล้ว เป็นต้น

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสนทนากลุ่ม

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม โดยการนำข้อมูลทุติยภูมิมาสร้างเป็นแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยภายนอก

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยภายใน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านประเมินข้อคำถามแต่ละข้อ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) แล้วคัดเลือกไว้เฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 - 1.00 (ไพฑูรย์ ศรีฟ้า, 2553: ระบบออนไลน์)

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับข้าราชการฝ่ายการเมือง ข้าราชการประจำสายงานผู้บริหารและข้าราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 คน ซึ่งจำนวนที่เหมาะสมสามารถกำหนดได้ตั้งแต่ 5-6 คน (Thomus L. Greenbaum, 1998: 46) 6-8 คน (ชาย โพธิ์ลีตา, 2549: 241, พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, 2540 : 68) 6-10 คน (กิตติพัฒน์ นนทปัทมดุลย์, 2550 :144, จุมพล หนิมพานิช, 2551: 295, Thomus L. Greenbaum, 1998: 46) หรือ 12 คน (จุมพล หนิมพานิช, 2551: 296) โดยแบ่งการสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1: เป็นการสนทนากลุ่มเพื่อสรุปปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร แล้วร่วมกันจับคู่ปัจจัยระหว่างปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอกเพื่อกำหนดกลยุทธ์ทางเลือก ตามตารางสวอทแมททริกซ์ (SWOT Matrix)

ครั้งที่ 2: เป็นการสนทนากลุ่มเพื่อร่วมกันตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ ที่ได้จากการสนทนากลุ่มครั้งแรก ด้วยวิธีการแบบ คิวเอสพีเอ็ม (Quantitative Strategic Planning Matrix: QSPM)

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มร่วมกับการตอบแบบสอบถามเพื่อระบุปัจจัยภายนอก (โอกาส-อุปสรรค) และปัจจัยภายใน (จุดแข็ง- จุดอ่อน) ในขั้นตอนการให้ข้อมูล (The Input Stage) วิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์เพื่อจับคู่ปัจจัย ในขั้นตอนการจับคู่ (The Matching Stage) ระหว่างปัจจัยภายใน (จุดแข็ง – จุดอ่อน) กับปัจจัยภายนอก (โอกาส – อุปสรรค) ตามตาราง สวอทแมททริกซ์ (Strengths - Weaknesses- Opportunities -Threats (SWOT) Matrix)

ตาราง สวอทแมททริกซ์ ดำเนินการโดยจัดทำตารางประกอบด้วย 3 แถว และ 3 คอลัมน์ รวม 9 เซลล์ ที่ระบุรายการ ดังนี้

- แถวบน: ช่องซ้ายจะว่างไว้ ส่วนช่องกลางระบุจุดแข็ง (Strengths: S) และช่องขวาระบุจุดอ่อน (Weakness: W)
- แถวกลาง: ช่องซ้ายระบุโอกาส (Opportunities: O)
- แถวล่าง: ช่องซ้ายระบุอุปสรรค (Threats: T)

หลังจากได้ระบุรายการทั้ง 4 ช่องจนครบแล้ว จะใช้การจับคู่ปัจจัยระหว่างช่อง S และ O แล้วจับคู่ปัจจัยระหว่างช่อง W และ O จากนั้นจับคู่ปัจจัยระหว่างช่อง S และT และจับคู่ระหว่างช่อง W และ T ตามลำดับ ซึ่งจะได้กลยุทธ์ทางเลือกสี่แบบ คือ

- 1) กลยุทธ์ SO คือ กลยุทธ์ที่ใช้จุดแข็งภายในเพื่อแสวงหาประโยชน์จากโอกาสภายนอก (มีทั้งจุดแข็งภายในและโอกาสภายนอก)
- 2) กลยุทธ์ WO คือ กลยุทธ์ที่ต้องการเอาชนะจุดอ่อนภายในเพื่อแสวงหาโอกาสจากภายนอก (มีจุดอ่อนภายในแต่มีโอกาสภายนอก)
- 3) กลยุทธ์ ST คือ กลยุทธ์ที่ใช้จุดแข็งภายในเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรคจากภายนอก (มีจุดแข็งภายในแต่มีอุปสรรคภายนอก)

4) กลยุทธ์ WT คือ กลยุทธ์ที่จะลดจุดอ่อนภายในและหลีกเลี่ยงอุปสรรคภายนอกในขณะเดียวกัน (มีทั้งจุดอ่อนภายในและอุปสรรคภายนอก)
วิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ตัวอย่างตารางสวอตเมทริกซ์ (SWOT Matrix)

	จุดแข็ง: Strengths 1. 2.	จุดอ่อน: Weakness 1. 2. 3.
โอกาส: Opportunities 1. 2. 3. 4.	กลยุทธ์ SO 1. 2. 3.	กลยุทธ์ WO 1. 2. 3.
อุปสรรค: Threats 1. 2. 3.	กลยุทธ์ ST 1. 2. 3.	กลยุทธ์ WT 1.

ที่มา: ปรับปรุงจาก Fred R. David, 2009: 225

ส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์เพื่อประเมินกลยุทธ์ทางเลือกในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ในขั้นตอนการตัดสินใจ (The Decition Stage) โดยใช้วิธีการแบบ คิวเอสพีเอ็ม (Quantitative Strategic Planning Matrix: QSPM)

ตัวอย่าง The Quantitative Strategic Planning Matrix: QSPM

ทางเลือกกลยุทธ์									
ปัจจัยสำคัญ	น้ำหนัก	กลยุทธ์ที่ 1		กลยุทธ์ที่ 2		กลยุทธ์ที่ 3		กลยุทธ์ที่ 4	
		AS	TAS	AS	TAS	AS	TAS	AS	TAS
		รายการปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่เลือกไว้							
รายการปัจจัยภายในที่สำคัญที่เลือกไว้									
รวม									

ที่มา: ปรับปรุงจาก Fred R. David, 2009: 23